

Nizami Gəncəvi Qazəllər

...
Mən kiməm, kiməm ki, deyim, yar gecə mehman oldu,
ya öyünüm, aramızda and, əhdi-peyman oldu.

Təşrif gətirdi quluna, hörmətlə, comərdliklə,
layiq bir təam tapmadım, təklifim bu can oldu.

Bu gecə camalı ilə bayram, būsət yaratdı,
mən də heç borclu qalmadım, can yara qurban oldu.

Ləbindən imkan vermədi, qədəmlərindən öpdüm,
o bir busə neçə illik dərdimə dərman oldu.

Ürək dərdimi söylədim, diqqətlə qulaq asdı,
başım da, dizim də dayaq, ona tab-təvan oldu.

Nomehrəm sübh çağı çatdı, haramlandı şadlığım,
o getməyə hazırlaşdı, tedarük hicran oldu.

Dedi: Nizami, əlvida, nə vaxt görərim səni?
Getdi, geri də baxmadı, nəsim fəqan oldu.

...
Gecələr gətirir dərd, əzab, qəm, kədər sənsiz,
aldığım ləhzə nəfəs havayı, hədə sənsiz.

Vəslinə and olsun ki, səndən dönen deyiləm,
and olsun, qərarısam, hər axşam, səhər sənsiz.

Nə o gözüm var, görüm, nə o bəxtim var, tapım,
o yox olan əlimi açım nə təhər sənsiz?

Axtarıram mən səni, axtarırsanmı məni,
buna ümidim yoxdur, yox heç bir səmər sənsiz.

Sən gözümdə böyüksən, kiçiyəm gözündə mən,
tövsiyə, məsləhət ömrü puç elər sənsiz.

Axayınsan gündüzlər fal açan Nizamidən,
o mənəm-ulduzları sayan gecələr, sənsiz.

...
Bu gün sən gözəllikdə yad dildən görürəm,
eşq qəminə biganə özgə yan görürəm.

Elə qəlb yox, şövqündən yandığını duymayım,
hər cisimdə hicrinin bimanını görürəm.

Ömrüm boyu eşqinin naləli bülbülüyəm,
vüsəl gülündə isə ancaq xarı görürəm.

Könülləri ovlayan o hüsnu-camalına
layiq nə müştərinini, nə bazarı görürəm.

Ey dost! Həmnəşin, həmrəz, qəm xar görürdüm səni,
ah, indi neyləyim ki, sitəmkan görürəm.

Nizami, qapındakı itinlə yaxşı davran,
neçin bir zərrə qədər sən qəm xarı görürəm?

...
Bilirsənmi, səndən mən niyə qail deyiləm,
çün fələk həmləsindən qaib, qafil deyiləm.

Səninlə can qorxusu, sənsiz ürək ağrısı,
çəksəm də, cəsarətsiz, qəlbsiz, zail deyiləm.

Səndən ötən ömrümün haqqını istəyirəm,
tələbimi eşit ki, haqsız, sail deyiləm.

Rəyini soruşmadan keçsə də ömrün barı,
o qədər də bəhrəsiz, vecsiz, veyil deyiləm.

Sənin kimi sərvətim, bu qədər yolkəsənim,
varsa, rahat, asudə, azad, müqbil deyiləm.

Nizami ayağının torpağı, tozu olsun, —
ondan başqa heç nəyə mən ki mayil deyiləm.

...
Kəbədə büt xanəyə rəvadır, rəvanə ol;
Eşqin fitvası budur, aşıqsən, divanə ol.

Eşq dərdini bildirməz, o xəlvətin dostudur,
eşq ilə dostlaşdınsa, hamıya biganə ol.

Yeni tərcümələr

Eşq evinə yol tapsan, qəm quşunun dənisen,
dost vəsli arzulasan, şamına pervanə ol.

Azadə sərv dilesən, nərgiz düzməyi burax,
şahın qulluğunda dur, varna viranə ol.

Meyi qafa tasında içirsənsə, sən onun
qapısına üz tutma, tutsan da mərdanə ol.

Bir müddət günəş idin, bir qədər də zerrələ, torunda
quş olmuşdun, indi tora danə ol.

İstəsən yar yanında gəzsin sözü, söhbət, Nizamitək
hamının dilində əfsanə ol.

...
Bir xəbər ver, sən hardasan, göndər xəbər, hardasan?
kimin qanını içirsən, qəlb qəm yeyər, hardasan?

Zəhmət olmasa ayaq aç, vəfa əlini uzat,
yemə mənim ciyərimi, ey can-ciyer, hardasan?

Səni ki tərək eləmirəm, vəfa da gözlemirəm,
başqasını axtarmıram, incik gövhər, hardasan?

Nə qədər arxanca qaçım, zillət çəkim nə qədər,
yanına da çağırırsan, bir bu qədər, hardasan?

Nizami can bahasına alar vəslini sənin,
bir şərtlə ki, vüsəlindən nişan göstər, hardasan?

...
Hüsün bütün ayətləri, ey sərv-xuraman,
söyləndi sənin şəninə o sirri-xudadan.

Bir-iki busə ilə əzizlə, oxşa məni,
gözəllik zəkatını versən, savabdır hər an.

Soruşdum ürəyimdən: hardadır yar? O dedi:
ordadır ki, nə qədər axtarsan da tapmazsan.

Yalvarıb göz yaşımı tökürəm ki, əlini
mənim qanımla yuma, yuma, amandır, aman!

Necə nəvazişdir bu, mənimlə rəftarından
nə deyəcəksən, xəbər tutsa şah Qızıl Arslan?

Nə yaxşı xasiyyətin, nə də yaxşı könlün var,
Nizami hansı qəlblə bağlansın sənə candan?

...
Ey sənəm, ay tutulmaz, xoşdur, qonaq qalasan,
vədimizin sonunda yara vəfa qılasan.

Hər gün mərhəmətinin həsrətini çəkirəm,
mübarək nəfəsinlə dərdə dava olasan.

Qapında gecəyanı nə qədər fəqan edim,
sən də sübhədək şirin yuxulara dalasan?!

Əgər qəbul eləsən, məsləhətim belədir,
göz yaşının yolunu ürəyindən salasan.

Məni vaxt kimi atıb, tutub göyə çəkirsən,
vay elə qəbuldan ki, birdən yerə salasan.

Qərib düşmənisənsə, dost niyə öldürürsən,
qərib, dost əhvalımı bəlkə xəbər alasan?

Nizami zülm oduna yanıb qəmində sənin,
Allahdan utanırsan, sən necə dərd, beləsan?

...
Ey könül ovlayan gözəl, amansız, xunxar sənən,
ürəyi, gözü oxşayan zalım, zülümkar sənən.

Gecə aydan ayıq sübhəsən, qanlar tökən gündüzsən,
qızılğüldən daha qızgın sahibi-bazar sənən.

Ay üzündən yandırb şam, məhv etdin pərvanəni,
kəlik yerşi öyrənən ən çapıq çapar sənən.

Ey qənd, təbəzsin parçası, aşıq öldürən dilbər,
lələ kimi üzün vardır, üzü lələzar sənən.

Xurma kimi şəkər-dəhan, beli ipək telitək,
qəribə işləri pünhan, qəribə dildar sənən.

Xoşavaz bəxt, tale quşu tərək etmiş Nizamini,
dünyadan da vəfasızsan, ən vəfasız yar sənən.

...
Vallah, yaman gözəlsən, dilbər belə olmalıdır,
gecə nur saçan çırağ, gövhər belə olmalıdır.

Dünya odlayan ləbin od ilə şəkər kimidir,
ud, şəkər yandıransan, məcmər belə olmalıdır.

Düz tamlıdır, amma o, heç vaxt şirin ola bilməz,
sən şirin nəməkdansan, şəkər belə olmalıdır.

Bir qədəhdə içərim iki dünyanı adına,
saqi sən olsan əgər, sağər belə olmalıdır.

Müsk zülfünə dəyən meh etirləndirdi dünyanı,
gör necə xoş etirdir, ənber belə olmalıdır.

Nizami xidmət üçün kəmərlə bağladı zülfündən,
zülfünün ucu deyir: "Nökər belə olmalıdır!"